

Міністерство
культури України

НАЦІОНАЛЬНА
СОЦІАЛЬНА СЕРВІСНА
СЛУЖБА УКРАЇНИ

Гендерна соціалізація

2025 рік

01

Гендерні соціальні ролі –

набір норм, очікуваних зразків поведінки, діяльності, що приписуються як „притаманні” чоловікам і жінкам.

В Україні, як і в багатьох інших країнах, дискримінація за ознакою статі залишається серйозною проблемою, яка існує в суспільстві, незважаючи на значний прогрес у боротьбі за гендерну рівність. Жінки та чоловіки стикаються з різними формами дискримінації, які обмежують їхні можливості у різних сферах життя. Важливо розуміти, що дискримінація порушує не лише права людини, але й сприяє утвердженню певних стереотипів.

Боротьба з дискримінацією за ознакою статі важлива для забезпечення справедливого та рівноправного суспільства, де кожна людина може розвивати свій потенціал незалежно від статі. Міжнародні та національні правові механізми, а також усвідомлення суспільством важливості гендерної рівності, відіграють ключову роль у досягненні цієї мети.

ЖІНКИ & ЧОЛОВІКИ:

дещо про гендерні стереотипи

Формування гендерних стереотипів простежується ще з раннього дитинства. Результати досліджень, проведених із немовлятами, свідчать про те, що дітей, одягнених у рожевий колір, частіше ідентифікують як дівчаток, тоді як у блакитному - як хлопчиків.

Аналогічна тенденція спостерігається у виборі дитячих іграшок: традиційно вважається, що дівчатам належать ляльки, а хлопцям - машинки або солдатики.

Основні стереотипи:

щодо психологічних та поведінкових характеристик

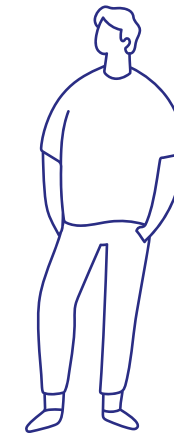
щодо сімейних ролей та професійної діяльності

щодо зовнішності

Ця група стереотипів ґрунтується на уявленні, що чоловіки та жінки мають «природні» відмінності у своїх емоційних реакціях, способах мислення та моделі поведінки. Так, традиційно вважається, що:

ЖІНКИ

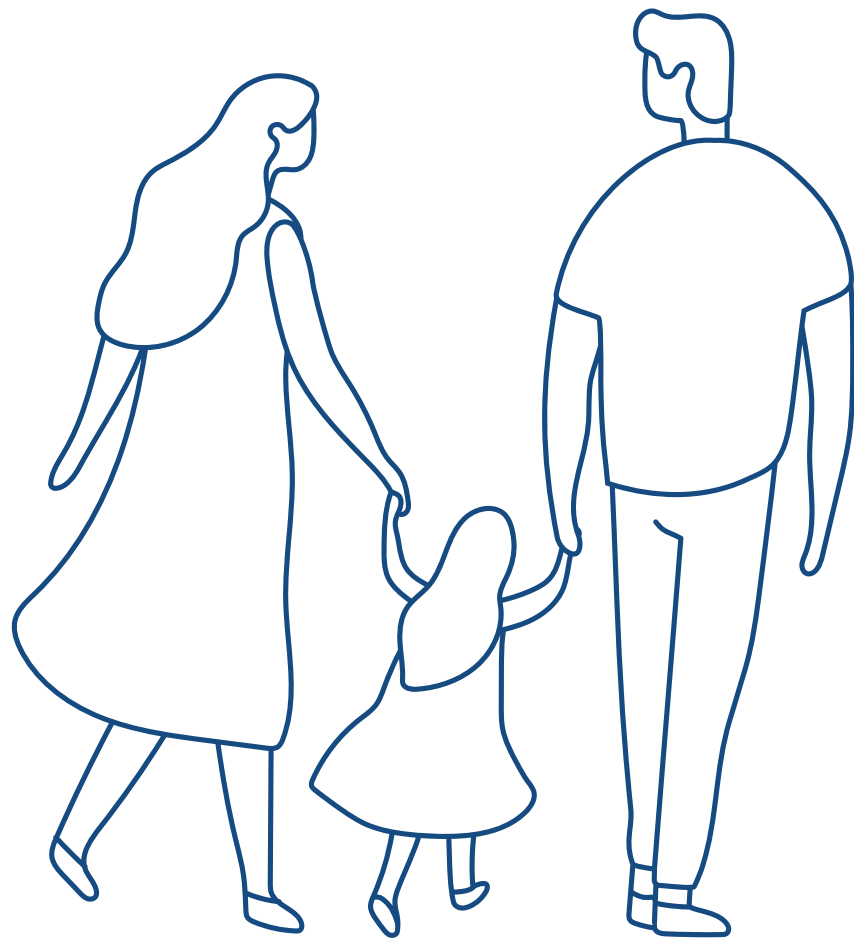
мають бути лагідними, чуйними, скромними, схильними до співпереживання

ЧОЛОВІКИ

рішучими, сильними, незалежними та стриманими у виявленні емоцій

Подібні уявлення формують упереджене ставлення до емоційної виразності чоловіків, що часто призводить до придушення ними власних почуттів і розвитку емоційного вигорання або агресивної поведінки.

Для жінок ці стереотипи створюють рамки, у яких будь-яка проявлена ними амбітність або впевненість сприймається як «нежіноча» риса. У результаті закріплюється нерівність у можливостях самореалізації, а також формується культура, у якій прояв емпатії чи турботи з боку чоловіків або лідерства з боку жінок розглядається як виняток, а не норма.

батько

головний годувальник,
відповідальний за матеріальне
забезпечення родини

матір

берегиня домашнього вогнища,
яка має дбати про дітей, побут і
психологічний клімат у сім'ї

Таке розмежування ролей створює дисбаланс у розподілі домашніх обов'язків і водночас звужує можливості для професійної реалізації жінок. У той же час, на чоловіків чиниться тиск щодо необхідності постійного забезпечення родини, що може спричиняти емоційне виснаження, відчуття провини або неуспішності у разі втрати роботи чи інших життєвих труднощів.

В умовах сучасного суспільства ці стереотипи дедалі більше суперечать реаліям, оскільки обидва партнери часто поєднують професійну діяльність із сімейними обов'язками.

Проте у свідомості значної частини населення зберігаються застарілі уявлення, які гальмують розвиток рівноправного партнерства в родині та рівного розподілу відповідальності за догляд за дітьми.

05

«Скляна стеля» –

невидимі бар'єри, що обмежують можливості просування жінок службовими сходами, навіть за наявності достатньої кваліфікації та досвіду.

«Чоловічі» і «жіночі» професії:

від жінок очікують роботи у соціальній сфері, сфері освіти, медицини, тоді як технічні, військові або керівні посади традиційно вважаються «чоловічими».

ЦЕ ПРИЗВОДИТЬ ДО:

- горизонтальної сегрегації ринку праці
- гендерного розриву в оплаті праці

ЖІНКИ

частіше зазнають дискримінації під час прийому на роботу або повернення з відпустки по догляду за дитиною. У багатьох випадках роботодавці віддають перевагу чоловікам, вважаючи їх більш стабільними працівниками.

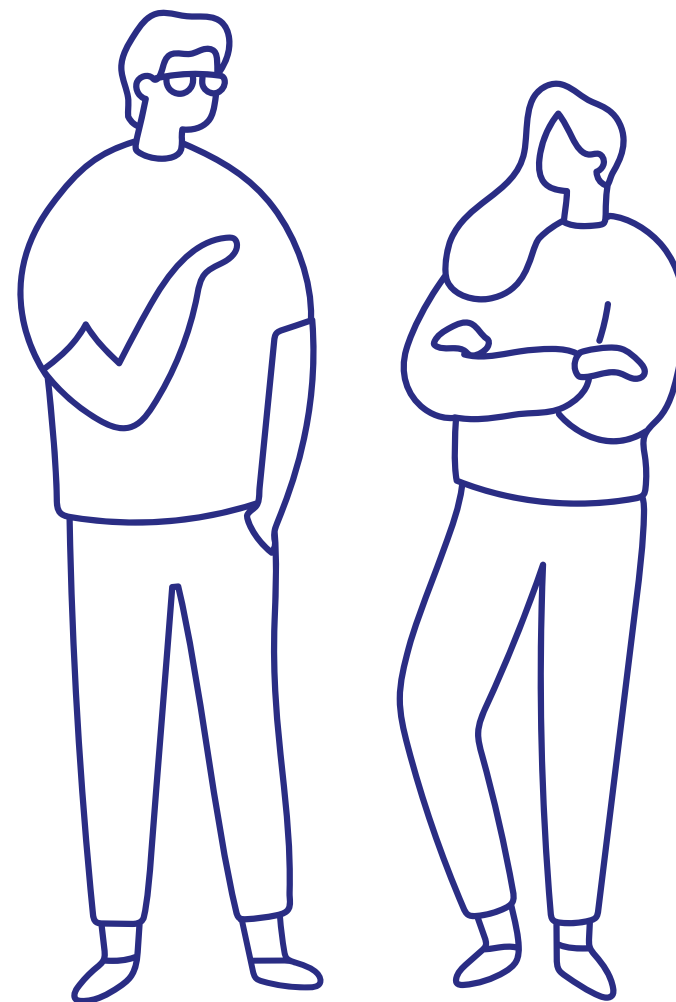
ЧОЛОВІКИ

які обирають професії, що традиційно вважаються «жіночими» (вихователь, медбрат, соціальний працівник), можуть стикатися з осудом чи знеціненням своєї діяльності.

Вагоме значення при оцінці зовнішньої привабливості надається ступеню відповідності зовнішності домінуючим стандартам краси, які часто диктуються індустрією моди та медіа.

Невідповідність зовнішніх параметрів свого тіла вимогам, що висуваються соціумом, часто стає вагомим соціально-психологічним чинником, що здатний провокувати депресивні стани:

- незадоволеність власним тілом
- порушення самооцінки
- неадекватне самосприйняття
- збільшення рівня вимог до себе
- невротизація
- неприйняття себе та спотворення задля чужих орієнтирів
- розлади харчової поведінки
- проблеми в особистих стосунках

ЗОВНІШНІСТЬ

06

РОЗШИРЕННЯ ПРАВ І МОЖЛИВОСТЕЙ

07

Україна впроваджує системні зміни для забезпечення гендерної рівності в доступі до професій, публічного управління, оборонного сектору та соціальної політики:

■ МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

скасувало заборону на 450 професій для жінок, що посприяло усуненню юридичних бар'єрів на ринку праці

■ МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ

надало жінкам-військовослужбовицям доступ до близько 300 військово-облікових спеціальностей, зокрема «бойових»

■ МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ

впроваджує гендерно орієнтоване бюджетування, що дозволило враховувати потреби обох статей у фінансуванні соціальних програм

■ ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

прийняла Виборчий кодекс від 11 липня 2019 року, який передбачає введення гендерних квот на рівні 40% - в кожній п'ятірці партійного виборчого списку повинні бути як жінки, так і чоловіки (не менш як 2 кандидати кожної статі);

ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами, метою якої є руйнування гендерних стереотипів, які допускають насильство щодо жінок, захист прав людей від насильства та заборона всіх видів дискримінації щодо жінок.

ДОВІДКОВО:

В Україні діє Закон «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

Протягом останніх років у ньому було розширено й уточнено перелік суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

Зокрема, внесено статтю, що встановлює повноваження центрів з надання безоплатної правничої допомоги у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

Важливий вплив у розширення принципів гендерної рівності в Україні у сфері, зокрема, економічного представництва жінок, роблять міжнародні та громадські організації:

- реалізують практики та кейсові програми, направлені на розвиток жіночого підприємництва та лідерства,
- надають гранти на розвиток і допомогу в релокації бізнесів,
- переглядають свої загальні та кадрові стратегії,
- офіційно визнають принципи й цінності Пекінської декларації та Платформи дій,
- беруть активну участь у запровадженні навчальних програм з гендерної рівності та гендерного представництва.

088

Міністерство
культури України

НАЦІОНАЛЬНА
СОЦІАЛЬНА СЕРВІСНА
СЛУЖБА УКРАЇНИ

**ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ
У РІЗНИХ СФЕРАХ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ СПРИЯЄ
ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННЮ, А ТАКОЖ Є
ОСНОВОЮ ДЛЯ ПІДТРИМКИ СТАЛОГО МИРУ
ТА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ**